

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Весела Методиева Гюрова, СУ „Св. Кл. Охридски“

на материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност „доцент“

в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование Педагогически науки

професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по...

(Методика на ориентиране в околн свят)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19. 11. 2024 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Предучилищна педагогика“ към Педагогически факултет, като кандидат участва гл. ас. д-р Биляна Младенова Калоферова от катедра „Предучилищна педагогика“, Педагогически факултет, ПУ.

1. Общо представяне на получените материали – представяне на процедурата и опис на получените за рецензиране материали.

Предмет:

Със заповед № РД-22-83 от 17.01. 2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на ориентирането в околн свят), обявен за нуждите на катедра Предучилищна педагогика към Педагогически факултет, ПУ.

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат**:

Гл. ас. д-р Биляна Младенова Калоферова от катедра „Предучилищна педагогика“, Педагогически факултет, ПУ.

Представеният от гл. ас. д-р Биляна Младенова Калоферова комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, и включва следните документи, описани в молбата за кандидатстване:

- молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса;
- автобиография по европейски формат;

- копие на диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър”, копие на диплома за образователна и научна степен „доктор”;
- списък на научните трудове; научни трудове (копия на публикациите); списък на цитиранията; копия на публикациите с цитиранията;
- справка за съответствие с минималните национални изисквания; справка за съответствие с допълнителните факултетни изисквания.

Кандидатът гл. ас. д-р Биляна Младенова Калоферова е приложила общо 11 научни труда: 1 монография, 1 книга, 5 статии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, 4 статии и доклади, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове и в списък е представено участие в изследователски академичен проект № ФП 23-ПФ-016 „Интердисциплинарно обучение чрез изкуства, спорт и дигитални технологии”. Прилага се служебна бележка 277 - 31.10.24.

Приемат се за рецензиране обективно представените от кандидатката за академичната длъжност **доцент** 11 научни труда по дисертацията и се отчитат при крайната оценка 1 научноизследователски проект. Не се рецензират 8 научни труда представени коректно **по дисертацията** и 7 научни труда по проблематиката на конкурса за академичната длъжност **главен асистент**. Разпределението на научните трудове по съответни рубрики, в страната и в чужбина, е както следва: 8 публикации на кирилица, 3 публикации в чужбина на английски език.

Още в тази точка от моята рецензия ще подчертая във връзка с процедурата, че според приложение 7.1. от справката за съответствие с минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“, гл. ас. д-р Биляна Калоферова покрива точките за минималните изисквания (по показател А и В), а по показатели Г ги надхвърля с 65 точки (от 200 минимум), както и по показател Д – със 107,5 точки. Надхвърля също допълнителните изисквания, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ (Приложение от справка 7.2.) Това е само **количествен израз на готовността** на гл. ас. д-р Биляна Калоферова за участие в процедурата за академична длъжност, която по-долу се оценява и в съдържателен план.

2. Кратки биографични данни на кандидата

От 2022 г. и досега Биляна Младенова Калоферова е щатен главен асистент в катедра “Предучилищна педагогика” при Педагогически факултет на Пловдивски университет “Паи-

сий Хилендарски”, а от 2018 до 2020 – асистент в катедра “Предучилищна педагогика” при Педагогически факултет на Пловдивски университет “Паисий Хилендарски. В периода от 2011 – 2018 е хоноруван преподавател, докторант по докторска програма „Теория на възпитанието и дидактиката“ в катедра “Предучилищна педагогика” при Педагогически факултет на Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”. ОНС „Доктор“ придобива след успешна защита на своя дисертационен труд през 2019.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

Оценка на учебно-педагогическа дейност и подготовка на кандидата (учебни пособия, лекционни курсове, работа със студенти, дипломанти и докторанти).

Като академичен преподавател гл. ас. д-р Биляна Калоферова има над 14 години трудов стаж и с тази си компетентност разработва и провежда лекции и упражнения. Участва със своите професионално усъвършенствани умения в провеждането на хоспитиране, текуща практика и стажантска практика. Аудиторната ѝ заетост през последната академична година е (885) между 800 - 900 часа при годишен норматив от 360 часа. Кандидатът гл. ас. д-р Биляна Калоферова има общо 202 точки за учебна дейност при изискване за минимален брой 30 точки.

Провежда самостоятелно и в екип семестриални и държавни изпити със студенти от ОКС ”Бакалавър” и ОКС ”Магистър”. Преподава учебни дисциплини: ”Методика на ориентиране в околния свят”, ”Основи на екологичната култура”, ”Алтернативни технологии на педагогическо взаимодействие дете – околния свят”, ”Откривателство и творчество при ориентиране в околния свят”, ”Здравно и екологично образование”, ”Експериментиране в природен и социален свят в предучилищна възраст”, ”Допълнителни форми на педагогическо взаимодействие за ориентиране в околната среда на детето от предучилищна възраст”. Разработила е 9 учебни програми в ОКС „Бакалавър“ и 4 учебни програми в ОКС „Магистър“.

Участва като член на работна група за подготовка и представяне на документация за осъществяване на *вътрешен одит* по професионално направление 1.2. Педагогика (за специалности „Предучилищна педагогика“ (ОКС „бакалавър“), „Алтернативи в предучилищна и начална училищна педагогика“, „Педагогическо взаимодействие и творчество в детската градина и началния етап на СОУ“ пред членове на Университетска комисия за вътрешен одит (2022 г.). Участва също като член на работна група за подготовка и представяне на документация за осъществяване на *външен одит* по професионално направление 1.2. Педагогика за специалности Предучилищна педагогика (ОКС „бакалавър“), Алтернативи в преду-

чилищна и начална училищна педагогика, Педагогическо взаимодействие и творчество в детската градина и началния етап на (2023 г.). За доверието на ръководството и възможността да представи достойно професионалната общност, тя е включена като **член на работна комисия за изготвяне на доклад самооценка** за акредитация на професионално направление 1.2. Педагогика (2024 – 2025).

4. Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Централно място в оценката ми на научната и научна-приложна дейност на кандидата заема монографията на гл. ас. д-р Биляна Калоферова (Калоферова, Б. (2024). Проектноориентиран модел за здравно образование, базиран на интегративни връзки и ключови компетенции, Пловдивско университетско издателство, ISBN 978-619-7768-08-4), ориентирана към актуален за промените в образованието ни, свързани с устойчивостта в развитието на опазването на природата и на собственото здраве. Тази ориентация е **малко изследван проблем особено във връзка със стандартите, зададени в ГЗЕИО, 2018 при открояването на деветата компетентност**, основополагаща за интегриране на социалната, здравословна и екологична култура чрез познавателната основа на околния свят. Така целта за разработване на проектнобазиран модел за ориентиране на 6 – 7-годишното дете в области на компетентност от здравно образование, включваща интегративни връзки и ключови компетенции води до иновативни форми на интеракция за здравно образование чрез интеграция на изкуство, спорт, дигитални технологии. Монографията, последваща участието на авторката в проект № ФП23-ПФ-016 „Интердисциплинарно обучение чрез изкуства, спорт и дигитални технологии“, доказва **целенасочени изследователски постижения** на гл. ас. д-р Биляна Калоферова и нейната професионална ангажираност към разработването и обосноваването на образователни иновации.

Като втора по значимост научна публикация, по тематиката в конкурса за академична длъжност аз определям книгата, публикувана въз основа на докторския труд (Калоферова, Б.(2024). Образователен модел за ориентиране в здравословна и социална среда, базиран на ключови компетенции, Пловдивско университетско издателство, ISBN 978-619-202-983-8). Вижда се убедителното академично доказателствено представяне на дизайна на експерименталната програма от дисертационния труд, академичната оценка за полезността им в практиката на образователните институции, която придава достойнство на преподавател, имащ отношение към реалностите в професията и нейното усъвършенстване чрез собствените постижения.

Висока оценка на трето място давам също на **петте публикации** на гл. ас. д-р Биляна Калоферова в **издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни** с научна информация:

- **две статии** в сп. Педагогика (том. 95, бр. 4/2023 и в том. 92, бр. 3 /2020), които са свързани отново с опитите ѝ да огласи и докаже своите изследователски цели на преподавател, преследващ усъвършенстването на технологиите за обогатяването на субективния опит на децата в предучилищното детство;

- **три публикации на английски език** в чуждестранни издания, които безспорно показват **рефлексивността и потребността на добросъвестния преподавател** в лицето на гл. ас. д-р Биляна Калоферова да сравни резултатите от научните си търсения с международните приоритети за ранно детско образование и придобие **академична сигурност за научно присъствие**. В Севиля, Испания тя анализира резултати от управление на информационния поток от различни източници и включването ѝ в игрите на подрастващите, а във Валенсия извежда резултати в подкрепа на откривателството на децата чрез подкрепяща среда. Последните две публикации придават разпознаваемост на **научните постижения и легитимират в европейски план академичния ѝ професионализъм**. Сред тази категория в научната дейност е и публикация, отбелязана в Приложение 8.1. с абривиатура НТ5, засягаща правата на детето осигурени от семейството, обществените институции, свързани с емоционалния, интелектуалния и социален комфорт и просперитет на детето, отпечатана в чуждестранния печат.

Въпреки, че са **на последно място, поставени от мен, оценявам по достойнство четирите публикации в нереперирани списания с научно рецензиране** или публикувани в редактирани колективни токове. Като рецензент намирам, че те са представени в **авторитетни за преподавателите научни издания, както е Годишникът на ПУ**, както научни постижения по повод организиране на научни конференции в сборници и електронни издания в академичната институция.

Искам да отбележа една целесъобразна за израстването на гл. ас. д-р Биляна Калоферова **градация в развитието на изследователската и дейност в последните две години** в публикационната ѝ дейност – за две години **4 научни статии**:

- проблемите на устойчивото развитие в НТ8 (Калоферова, Б. (2023). Уменията за устойчиво развитие и здравословен начин а живот на детето от предучилищна възраст. В: Годишник на Пловдивски университет, Педагогически факултет, том 2, с.133-145, ISSN 2815-4134) се поставят във взаимовръзка интегративните функции на ориентирането в света в НТ9 (Калоферова, Б.(2023). Проектът в предучилищна възраст-стратегия за интегриране на изкус-

тво и области на компетентност от здравно образование. В: Интердисциплинарно обучение чрез изкуства, спорт и дигитални технологии, Пловдив, Университетско издателство „Паисий Хилендарски”, с.186-202, ISBN 978-619-7663-76-1);

- рефлексията и рефлексивните прояви на детето от предучилищна възраст като механизъм за формиране на самосъзнанието му в НТ10 (Калоферова, Б.(2024). Рефлексивните прояви на 6-7-годишното дете в условията на проектно взаимодействие, Университетско издателство „Паисий Хилендарски“. В: Сборник с доклади от интердисциплинарна научна конференция. 40 години педагогически факултет-традиции и новаторство, Педагогически факултет, Пловдивско университетско издателство, с. 35-50, ISBN 978-619-7768-12-1) водят до конструктите на компетентността, отразени в НТ11 (Калоферова, Б.(2024). Ключови компетенции при ориентиране на детето в околната среда. В: Е-списание "Образование и развитие", бр.14, с.85-93, ISSN 2603-3577).

По този критерий в рецензията си искам да обобщя, че представените 11 научни трудове интерпретират във взаимовръзка постиженията на кандидатката за академичната длъжност „Доцент“ както в *последователни времеви натрупвания, така и в задълбочени съдържателни изводи профила на нейната научната и научно-приложна дейност*. Мога с увереност да оценя, че чрез него тя се утвърждава категорично като *изследовател в европейски зададените психолого-педагогически приоритети на ранното детско образование*, от една страна. От друга – *достойно представя проблематиката на методиката на обучение в предучилищното детство в академичните форми на взаимен обмен* на преподавателски интереси в междукатедрен и в междуфакултетен план.

5. Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Съдържателен анализ на основните научни, научно-приложни, приложни и методически приноси. Характеризиране на основните постижения. Приноси и значимост за науката и практиката (в какво се заключават). Перспективи за развитие.

Приемам изцяло направената самооценка на гл. ас. д-р Биляна Калоферова относно тематичните взаимосвързани области във формулирането на научните приноси във връзка с участието ѝ в процедурата за избор на академичната ѝ длъжност „доцент“ по обявения конкурс. Оценявам, че тя е израз на *преподавател с отговорно отношение към собственото си творчество и уважение към доказването на значимостта на научното ѝ творчество като перспективна академична звено в което тя функционира*.

По-долу ще направя анализ на тези приноси в *научно-теоретичен, научно-изследователски (научно-приложен), методически и практически план*.

Първо, в научно теоретичен план:

1. Проучени са в сравнителен и в аналитичен план изследвания на наши и чужди автори относно *дефиниции на понятието „здраве“*, които го определят като състояние на комплексно физическо, психично, емоционално, интелектуално и социално благополучие. [НТ1], [НТ2], [НТ3]; съобразно с съществуващата нормативна база относно се задават в изследователски контекст използвани *ключови основни понятия*: дългосрочното детско развитие, благополучие и здраве при ориентирането на 6 – 7-годишното дете в здравословна и социална среда. [НТ1], [НТ2], [НТ3], [НТ8], [НТ9];
2. Изведени във взаимовръзка и изяснени са *ключовите понятия и измерения на "проектнобазираното", "проектноориентираното" и "проблемнобазираното обучение"* [НТ1]. Проучени са *педагогическите измерения на проекта* и проектната дейност в предучилищна възраст. [НТ1], [НТ9], [НТ 10] Проследява се и анализира вариативността на проектите в предучилищно образование. [НТ1]
3. Във *взаимовръзка и съобразно методологията на ранното детско образование* се интерпретират изследвания, свързани с *прилагане на компетентностния подход* и развитие на ключовите компетенции при ориентиране на детето в здравословен начин на живот [НТ1].
4. Направен е методологичен анализ на *проблемите на здравето в условията на образователно направление "Околен свят"* [НТ1] [НТ2] и са проучени съдържателните аспекти на здравното образование на 6 - 7 - годишното дете [НТ1], [НТ2], [НТ8], [НТ9], като детайлно са проучени и разгледани възможностите за *интегриране на здравното образование* при ориентиране на детето в околния свят [НТ1], [НТ2].
5. Изведени са *иновативните съдържателни характеристики на проектно ориентирания модел, които са отнесени към откривателската дейност* в процеса на проучване на здравословна и социална среда от 6 - 7-годишното дете. [НТ1], [НТ]
6. Систематизират се *характеристика на рефлексията и на рефлексивните прояви на детето от предучилищна възраст като механизъм за формиране на самосъзнанието* му. Акцентирано е върху прояви, които се реализират преимуществено в условията на специфични за възрастта *проектни активности*. [НТ1], [НТ10]

Второ, в научно-приложен и изследователски план:

1. Изведена е ***степента на автономност и свободата на избор на детето*** от предучилищна възраст в процеса на самосъзнание, характеризирани с психолого-педагогическите основи за систематизирането на специфична интеракция в заобикалящата среда, в мотивационната, познавателно-потребностната и саморефлексивна сфера на дейност, поведение и общуване в процеса на управляването на модели на поведение и стил на здравословен начин на живот и дейност. [НТ1], [НТ2], [НТ10];
2. Разработен и апробиран е ***авторски модел за ориентиране в здравословна и социална среда, базиран на ключови компетенции***, като е изведена в научно-изследователски контекст ролята на учителя като отговорен партньор при взаимодействие с детето и значението й върху динамиката на постиженията по отношение на ключовите компетенции. [НТ2]
3. Представен е ***проектноориентиран модел за здравно образование***, базиран на интегративни връзки и ключови компетенции. Посочени са елементите на процеса на проучване от детето и са систематизирани дейностни похвати на сътрудничество между детето и педагога в процеса на проучване в условията на проектно взаимодействие. [НТ1]
4. ***Структурирано в изследователския експериментален модел в хабилитационния труд е образователно съдържание по области на компетентност от здравно образование***, което провокира диалогичната активност на детето в зависимост от личния му опит и преживяванията му.[НТ1], [НТ2].
5. Изведена е ***емпирично връзката между обогатената социална и здравословна среда, и активната детска познавателна позиция***. [НТ1], [НТ2]
6. Организирано е в изследователски план е ***рефлексивното реализиране на проектно ориентирания модел***, успоредно с констатирането на автентично и многостранно оценяване на ключовите компетенции на детето от предучилищна възраст. [НТ1], [НТ3], [НТ 10]
7. ***Детайлно описана и експериментално доказана е релацията между здравното образование и ключовите компетенции на 6 - 7 - годишното дете***, която позволява професионален поглед, фокусиращ дейността на педагога по посока холистичния характер на здравето. [НТ1], [НТ2], [НТ3], [НТ8], [НТ]
8. Разработени са и са приложени авторски проекти, ориентирани към уникалната детска личност и нейните преживявания. Проекти, които ***интегрират здравно образование, изкуство, спорт, дигитални технологии и компетенции в единна научно-изследователска рамка***. [НТ1], [НТ9], [НТ10]

9. Доказано е *технологичното развитие на проектите по здравно образование*, което способства за: практико-познавателни и изследователски творчески изяви на 6 - 7-годишното дете в подвижни, изобразителни игри и игри-експерименти. [НТ1], [НТ,]

Трето, в методически план:

1. Проучена е *съществуващата нормативна база, обвързана с Наредба №5 и Наредба №13 (ГЕЗИО), относно допълнителните форми на педагогическо взаимодействие*. [НТ2][НТ3]

2. Проучена е *експериментално степента на проява на представите на детето* относно физическо, психично и социално здраве, при ориентиране в здравословна и социална среда, отчетени по отношение на обобщените резултати. [НТ2];

3. *Приложени са експериментално основните характеристики на компетентността, гарантирани чрез специфични за предучилищната възраст методически приоритети*: интегрирането на здравно образование в образователно направление "Околен свят"; изисквания към процеса на педагогическото взаимодействие; характеризирани на „изследователското поведение“ на детето от предучилищна възраст като особен вид интелектуална, творческа и познавателна дейност; специфика на интеракцията в методически план, ориентиран към проекти, към учене чрез преживяване и детско откривателство; прилагане на нови взаимодействия и нови идеи в практиката. [НТ1], [НТ2], [НТ7], [НТ8]

4. *Доказани са чрез приложението на модела насоки за интегрирането в проектите* за здравно образование на т.нар. прояви в *преносими (меки) умения за критично мислене и креативност, сътрудничество и комуникации*. [НТ1], [НТ2].

5. В *проектирането и организирането на проектното взаимодействие по четири проекта за здравно възпитание са изведени методически дискуссионни проблеми* и въпроси, които доказват значението на детската наблюдателност и мотивират откривателството за децата в предучилищна възраст в своеобразната интеракция от поведенчески, комуникативни и дейностни механизми. Така е характеризирани в количествен и в качествен план степента на овладяването на ключови компетенции при области на компетентност от здравно образование. [НТ1], [НТ9], [НТ10], [НТ11]

6. Формулирани са *система от изисквания се в интеракцията на детето да се интегрират на дигитални ресурси като фотографията и QR-кода*, които със своята интерактивност създават възможности за значими релации между образователното съдържание. Наред с което се отчита индивидуалността на детето въз основата на съпреживяване, диалог, съвмес-

тно решаване на проблеми (анализ, търсене на алтернативи, вземане на решения) при използване на дигитални средства. [НТ1], [НТ,]

7. Проучени са **професионалните компетенции на предучилищния педагог**, относно приложението на проектите в предучилищна възраст. [НТ1], [НТ9], [НТ11]

8. Методически е обоснован **педагогическият потенциал на ателието** като допълнителна форма в условията на предучилищното образование. [НТ2], [НТ3]

9. Посочени са **фазите при технологичното развитие на ателието**, чрез които се поставя акцент върху субективната позиция на 6 - 7 - годишното дете при ориентиране в здравословна и социална среда. [НТ2], [НТ3]

Четвърто, в емпиричен и в практико-приложен план:

1. Уточнен е **компетентностният профил** (набор от знания, умения и отношение) за прилагането на осемте ателиета от образователния модел за ориентиране в здравословна и социална среда. [НТ2], [НТ3]

2. Разгледани са **възможности за насърчаване на активното участие на всички заинтересовани страни, което подкрепя детето** в стремежите му към откривателство, образованост и изграждане на социален диалог с връстници и възрастни. [НТ1]

3. Предложени са **варианти за внедряване в практиката на изобразителни игри като форма за активизиране на самостоятелната дейност на детето**, която се свързва с проявата на инициативност и увереност. [НТ1], [НТ2]

4. Структурирани и **апобирани са авторски ателиетата**, разчетени върху спецификата на изследователския подход, обособени в три тематични области: „Аз и моето тяло " "Моят аз" и "Аз и другите”, които могат да бъдат мултиплицирани в практиката на детския учител в индивидуален и в групов план в процесите на устойчиво развитие и здравословен начин на живот на детето от предучилищна възраст. [НТ2], [НТ3]

5. **Генерирани са авторски QR - кодове**, посредством които 6 - 7 годишното дете взаимодейства със събития, информация и обекти. Описано е приложението им в различните етапи на проектите по здравно образование. [НТ1] Предложени са **схематично изобразени модели, създадени чрез онлайн инструмент за графичен дизайн Canva**. За целта е използван шаблон „Beige Scrapbook Art and History Museum Infographic". [НТ1]

Както се вижда от *представените приноси*, оценките ми за определянето им са с най-висок обобщен процент е *представената монография* (80%) и на равностойната ѝ като изследване *публикувана книга* (62%) .

Категорично потвърждавам, че *приносите са лично дело на кандидата*, като искам да подчертая, че гл. ас. д-р Биляна Калоферова има коректно отношение в обогатяването и развитието на проблематиката на психолого-педагогическите и методически идеи на автори и изследователи в областта на: педагогическото взаимодействие и ориентирането на детето в света чрез иновационните модели при прехода детска градина-начално училище (Д. Гюров), природосъобразни и социално-здравословни модели на интеракция в детството чрез компетентностния подход (С. Каракехайова), екологични иновативни модели и игрова интеракция в направлението околна среда (П. Конакчиева), природонаучни компетенции и образование в устойчиво развитие (В. Гюрова, Ю. Дончева, М. Стоянова, М. Колева и др.), методическите проблеми на единството на природонаучните, интеркултурните, социалните, гражданските, здравословни и креативни прояви в образованието на подрастващите (И. Колева, М. Легурска, Е. Епитропова, Л. Спиридонова и др.). Това обаче тя постига при коректен прочит на научните публикации на изследователи у нас и в чужбина чрез аналитичното им формулиране, чрез позоваване и чрез цитиране.

Споделената по-горе оценка за приносния характер доказва, че е налице нейна *оригинална авторска концепция по формулиране или обосноваване на актуални и значими научни проблеми*, по посока на които тя обосновава на *нова система от научни цели, хипотези и задачи, доказва ги чрез експериментално-изследователски иновационен модел, който е разработен и апробиран* от нея, а резултатите от него са *статистически количествено и качествено потвърдени*.

В изследването по апробирането на модела се прилагат системи от форми, методи и технологии, *целесъобразни за интеракцията „дете-среда“ в предучилищна възраст*. Приветствам усилията ѝ да изведе в единство *характерните за детството психолого-педагогически и методически акценти в публикациите*, като ги обвързва с ориентирането в света по образователни направления и по този начин *апробира иновативни методи и средства* не само на обучение, възпитание и социализация, а на тяхното *тематично холистично прилагане*. Не мога да не адмиравам, че във всичките ѝ варианти на избрани за модела технологии *доминират игровите като водещи в основните и допълнителни форми* на интеракция.

Както вече посочих в т. 1. в началото на рецензията си по точки за критерий Д от минималните национални изисквания за заемане на академична длъжност „Доцент“, гл. ас. д-р

Биляна Калоферова *надхвърля със 107,5 точки, като същевременно надхвърля допълнителния минимум от 20 точки за Пловдивския университет*. Общият брой на цитиранията е 23. Броят на цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове е 3 (представен в Таблица 1), броят на цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране е 3 (в Таблица 2), а 17 е броят на цитирания или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране (Таблица 3). Сред цитиранията се открояват такива в публикации на утвърдени и *водещи у нас академични преподаватели* в областта на предучилищното образование, в областта на теория на възпитанието и дидактиката и на методиката на ориентиране в околния свят. Похвално е, че са цитирани нейни трудове от *двама автори, публикувани на чужд език* (английски), а повечето от тях от университетски преподаватели и водещи изследователи (общо 20). Три от цитатите са от научни форуми, отпечатани в публикации на студенти, което доказва, че тя увлича колегите в научно-приложни изяви.

Всички тези факти определят *значимостта на приносите ѝ и отражението на самостоятелните ѝ трудове*, публикувани както в издателства (рецензирани и индексирани), така и в издателства на академичната общност, в които тя е единствен автор.

6. Оценка на личния принос на кандидата.

Във връзка с изведените оценки по критериите в моята рецензия (№№2,3,4) категорично потвърждавам, че като рецензент съм открила по *достойнство личния принос* на кандидата гл. ас. д-р Биляна Калоферова в съответните публикации. Намирам, че изцяло формулираните приноси и получени резултати, са нейна лична заслуга.

6. Критични забележки и препоръки

Нямам принципни и формални критични забележки и препоръки към научните трудове и дейността на кандидатката, комплектите материали, и за бъдещото използване на научните и научно-приложни приноси на кандидата.

Бих искала кандидатката отново да открие важен аспект в резултатите от прилагането на авторския модел в изследователски план:

1. Как интегрира *основните форми на интеракция в детските градини педагогическите ситуации под формата на игра* с детските проекти, работа в ателиета и визуалните апробирани от нея технологии?

2. Ръководи ли се от *стандарта за минимума ситуации по отделните направления*, които интегрира или създава своя нов комплекс по обособеното тематично образователно съдържание чрез проекто-ориентирания модел?

8. Лични впечатления

Познавам лично кандидатката за академичната длъжност „доцент“ гл. ас. д-р Биляна Калоферова от годините на нейните изяви като редовен докторант в катедрата и като хоноруван преподавател, асистент на доц. д-р София Каракехайова. Мога да споделя, че тя се утвърждава като съвестен и отговорен към своите колеги преподавател, лоялен колега и възискателен към изявите си в научни конференции изследовател. Положително е, че в преподавателската си дейност тя демонстрира важен за мен през всичките ми години на академично присъствие приоритет – обвързването на теоретичните и научно-изследователски изяви с демонстриране на идеи за прилагането им в педагогическата практика на учителите в детските градини. Гл. ас. д-р Биляна Калоферова според мен израсна и като изследовател, който търси конкретни решения за преодоляването на несъвършенствата в административната дейността на педагозите в институциите, водеща до формализъм. Тя успява да общува толерантно със студентите и с колегите си в катедрата, показва емпатия към силните им страни. Има амбиция за преследване на успехи в проектна и изследователска дейност, като винаги търси значението ѝ за методическото обновление на ориентирането на детето в света, без да подценява психолого-педагогическата му основа чрез играта и игровите технологии, което се приема положително от базовите детски градини в града и региона. Учителите ѝ имат доверие, защото тя винаги съумява да бъде една от тях, да извежда преподавателската си компетентност, съобразно потребностите им в практиката.

Тези мои констатации не са извън областта на по-горните точки, а по-скоро ги представят неформално, но смятам, че като участник в нейното професионално развитие е ценно да ги споделя тук и се радвам, че имам възможност за това.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като цяло в заключение давам обща положителна оценка за представените научни трудове, като се позовавам на по-горе поставените оценки и изводи по основните параграфи в рецензията. Вижда се от т. 4 за научните приноси в моята рецензия, че съотношението между научно-теоретичните (6), научно-изследователски и приложни (9), методически (9) и прак-

тически (5) формулирани от мен като рецензент приноси е в полза на балансиране на групата от експериментално доказани и иновативно методически убедителни постижения на кандидатката за участие в конкурса.

Във връзка с всичко това изразявам еднозначно положителната си позиция като член на НЖ и като рецензент давам подкрепата си за заемането на академична длъжност „доцент“ от кандидатката гл. ас. д-р Биляна Калоферова. Документите и материалите, представени от нея **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Кандидатката в конкурса е представила **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и конкурса за академична длъжност „главен асистент“. В научните трудове на гл. ас. д-р Биляна Калоферова аз оценявам по достойнство оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание чрез участие в научни конференции в чужбина и публикуването им в индексирани и реферирани издания (5 броя). Друга представителна част от тях са публикувани в списания и научни сборници, издадени от академични издателства (4 броя). Научно-теоретичните и научно-изследователски разработки имат висока научна стойност (2 монографии), а практическа приложимост, като част от обобщение на резултатите от моделните технологии са пряко ориентирани към учебната методическа педагогическа практика. Научната и преподавателската квалификация на кандидатката **не може да се постави под съмнение**.

Постигнатите от резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно съответстват** на минималните национални и допълнителните изисквания, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ **и дори ги надхвърлят**.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна оценка и да препоръчам гл. ас. д-р Биляна Калоферова** на Научното жури, за да се изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Педагогическия Факултет за избор на академичната длъжност „доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование „Педагогически науки“, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Методика на ориентиране в околната среда).

03.03.2025 г.

Рецензент:

Проф. д-р Весела Методиева Гюрова